

י"ד תשרי ה'תשע"ג 18.9.13

מגזין מס' 247

חג הסוכות/הושענא רבה/שמיני עצרת

ושמחת תורה/וזאת הברכה/שבת בראשית

קשר-שבועי מאת הרב יאיר קלב

לרפואת רינה בת ננה אסתר

הכתבס הלבועי

פרנסה גשמית – לפי ערך הפרנסה הרוחנית

"אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם" - לימוד התורה וקיום המצוות הם טבעת הקידושין שבהם קידש הקב"ה את ישראל להתחייב לזון אותם ולפרנסם.

(על פי 'היום-יום' כ"ח תשרי)

התבוננות בדרך אפשר בטמון בפתגם ובאמרה החסידיים

שמעשיו מרובים מחוכמתו, חכמתו מתקיימת".

באחת מאגרותיו, כותב הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו: "סיח דעתו מעניני בריאותו, שכן יעבור (החרדות והמיחושים) על ידי התנהגותו המתאימה".

לשם כך יש להסיר את הדאגה מן הלב (כי לא זו בלבד שכלל אינה מועילה, אלא עוד מקלקלת את ה'צינורות'). תחת זאת, על האדם לטרוח בכל מאודו לעדן ולרומם מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו – לעשותם ביטוי ועדות נאמנה, כאן בעולם הזה הגשמי והחומרי, לאמונתו וערכיו. ולפי ערך הזדככות חייו המעשיים כך זוכה הוא ל'מרחב עצמי' שמור ומוגן, בו מאירה נתינת כח אלוקית הנשפעת עליו מצד (ובשל) ערכיו אלה עצמם, להחיותו להחלימו ולחזקו.

כאשר פועל האדם בבחירתו החופשית (משוחרר מעבדות ליצריו ומפניות כמו שיקולי כדאיות או אילוטי דעת קהל וכו') להמליך על עצמו 'ערך יהדותו' (יהודי מלשון מודה על האמת), ומחדש בהתמדה ובצמיחה מתמדת התבטלותו אליו בפועל – אזי כמו 'בורא' הוא בזה שמים (אמונה) וארץ (חיי היום יום) חדשים.

פרנסה נצחית ברת קיימא

חוסנו של האילן לעמוד איתן כנגד כל הפגעים והרוחות המאיימות להזיזו ממקומו ולהפילו, תלויה בריבוי וחוזק שורשיו הנעלמים מעין כל רואה ובעומק חדירתם לקרקע. כך הוא הדבר גם באדם, הנמשל לעץ השדה.

לפי ערך ריבוי וחוזק שורשי אמונתו וחדירתם למעמקי עצם ההוויה, כך נפתח לו בפנימיותו מעיין אלוקי בלתי פגיע, מקור חיות חבוי ומוצנע, המעניק לו עוז ותעצומות נפש למלא שליחותו ללא תנאי ובכל המצבים.

אמנם אמונת האדם (בחינת אבינו שבשמיים) אינה דבר מובן מאליו וצריכה לחיזוק מתמיד, אשר זהו שאמרו חז"ל "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים". על האדם לקבל על עצמו עול הציות לצו החיים בגישה אחראית שלמעלה מטעם ודעת, להכניס עצמו למגמת יציאה מתמדת ממיצריו ומגבלותיו האנוכיים. ונמצא כי המזכך גסות יישותו בקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת על ידי התאמת הנהגתו היומיומית לערכי רוח 'ישראל סבא' שהמליכם על עצמו, הוא המקיים מאמר חז"ל "כל

לוח שיסורים

"לא רק קביעות בזמן אלא גם קביעות בנפש..." (אדמו"ר הזקן) - היינו שיש לקבוע עתים ללימוד התורה, ליצור 'דופק לימודי' קבוע, ביום ובשעה, עד אשר יגלה האדם כי, לאמיתו של דבר, התורה היא לחם חוקו ומזון הנפש...

שימו לב: * בחול המועד סוכות לא יתקיימו שיעורים - פרטים בטבלה. * השיעור בפ"ת חוזר אחרי סוכות למתכונת הרגילה בימי ד' אחת לשבועיים - פרטים בטבלה.

יום	עיר	כתובת	שעה	הערות	איש קשר
חג הסוכות					
בין התאריכים י"ד תשרי 18/9/13 – כ"ה תשרי 29/9/13 לא יתקיימו שיעורים					
שני כ"ו תשרי 30/9/13	באר שבע	בית הכנסת על שם קדושי אושוויץ רח' אברהם אבינו 2	20:30	אחת לשבועיים	אריאל רוזנטל 054-472-49-06
שלישי כ"ז תשרי 1/10/13	תל אביב	'ממעל ממש' רח' המלך ג'ורג' 15, חניה מרח' טשרניחובסקי	21:00	שיעור שבועי	חנוך וינר 054-770-88-57
רביעי כ"ח תשרי 2/10/13	פתח תקוה	רח' פינחס חגין 7 כפר גנים (מאחורי קניון גנים)	21:30	אחת לשבועיים	סיגל 050-6-255-376 רצוי sms
חמישי כ"ט תשרי 3/10/13	ירושלים	'שמיא' נחלאות, רח' עזרא רפאל 25 (ליד אגריפס)	21:00	שיעור שבועי	ברלה קרומבי 054-9-457-145
רביעי ה' מר חשון 9/10/13	זכרון יעקב	אולם תכלית (מתנ"ס זכרון) דרך אהרן 4	20:30	אחת לשבועיים	רויטל 050-8-634-107

לחיות עם הזמן... (אדמו"ר הזקן) - היינו שבכל זמן זמן מתרחשת פתיחת שער רוחני, דרכו יורדים לעולם הזה אור ושפע מיוחדים, אשר יש להכין כלים כדי לקלוט 'גשמי ברכה' אלה ולתרגמם למעשים עד אשר תואר, באופן ממשי, סביבתנו המיידית בגוון המסוים של נתינת הכח הטמונה באותו זמן.

חג הסוכות, חג האסיף, זמן שמחתנו

אמר ר' אבין: "משל לשניים שנכנסו אצל הדיין, ואין אנו יודעין מי ניצח, אלא מי שנושא שרביט בידו (בצאתו מלפני הדיין) - אנו יודעים שהוא המנצח. כך ישראל ואומות העולם באים ומקטרגים (אלו על אלו) לפני הקדוש ברוך הוא בראש השנה, ואין אנו יודעים מי ניצח; אלא במה שישראל יוצאים מלפני הקב"ה ולולביהם ואתרוגיהם בידם - אנו יודעים שישראל הם המנצחים".

חג הסוכות במקורות

חג הסוכות הוא אחד משלושת הרגלים המוזכרים בתורה (ויקרא כ"ג, לד-לו):

"בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה (למנין החודשים בתורה המתחיל בחודש ניסן) חג הסוכות שבעת ימים לה'. ביום הראשון מקרא קודש, כל מלאכת עבודה לא תעשו. שבעת ימים תקריבו אשה לה', ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם, והקרבתם אשה לה', עצרת היא, כל מלאכת עבודה לא תעשו".

התורה אף מביאה טעם למצות הישיבה בסוכה (ויקרא כ"ג, מב, מג):

"בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. למען יידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים, אני ה' אלוקיכם" על שם מצות הסוכה נקרא חג זה "חג הסוכות", לפי שבימים אלה אנו מצווים לשבת בסוכה.

החג נקרא גם "חג האסיף", משום שחל לאחר שנאספה תבואת הקיץ ובני האדם שמחים על היבול. חג זה מדגיש את הצורך להודות לה' על הטוב שהוא מרעיף עלינו, ולא להניח לתחושה של "כחי ועוצם ידי" למלא את לבנו.

מלבד מצות הישיבה בסוכה, מצווים אנו במצוה נוספת

בחג הסוכות - נטילת ארבעת המינים. וכך נאמר באותו

פרק בספר ויקרא פסוקים ל"ט-מ"א:

"אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי, באספכם את תבואת הארץ, תחוגו את חג ה', שבעת ימים; ביום הראשון שבתון, וביום השמיני שבתון. ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר (הוא האתרוג) כפת תמרים (לולב), וענף עץ עבת (הדס), וערבי נחל (ערבה); ושמתם, לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים. וחגותם אתו חג לה', שבעת ימים בשנה: חוקת עולם לדורותיכם, בחדש השביעי תחוגו אותו."

בחג זה מצווים אנו במיוחד על מצות השמחה, ככתוב: "ושמחת בחגך... והיית אך שמח". כך גם נאמר בנוגע למצות הלולב: "ושמחת לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים". לפיכך בתפילות החג נקרא החג גם "זמן שמחתנו".

חג הסוכות נפתח, אפוא, בחג ('יום טוב'), שבו שובתים ממלאכה, ונמשך עוד ששה ימי חול המועד ומסתיים ביום השביעי. ביום השמיני חל חג שמיני עצרת ושמחת תורה שגם הוא 'יום טוב' ואסורים בו במלאכה.

בזמן שבית המקדש היה קיים היו מקריבים במהלך החג שבעים פרים, רמז לשבעים אומות העולם. חג הסוכות הוא, אפוא, מקור הכח וההגנה לסוד קיומו של עם

לחבוט בקרקע 5 חבטות על ידי אגודה של 5 ערבות.

חול המועד

בחול המועד אין חייבים במצוות 'כבוד' ו'עונג' כביום טוב, ומכל מקום ימים אלה אסורים בהספד ובתענית. בכל שבעת ימי חג הפסח ובפרט בשמונת ימי חג הסוכות ושמחת תורה חייב האדם להיות בשמחה ובטוב לבב, הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלווים אליו. ושמחה זו היא מצות עשה מן התורה, שנאמר (דברים טז, יד): "ושמחת בחגך, אתה ובנך ובתך..."

חובה ללבוש בגדים נאים וחגיגיים, משום שמחה (ויש המחייבים ללבוש בגדי שבת). כמו כן, בכל ימי חול המועד נוהגים לפרוס על השולחן מפה נאה, כביום טוב. בכל יום סועדים סעודה שיש בה לחם ושותים לכבוד החג 'רביעית' יין (או מיץ ענבים). כמו כן, משתדלים לאכול בכל סעודה ('כזית') בשר בהמה, ועל כל פנים בשר עוף. חז"ל דיברו קשות אודות "המבזה את המועדות" – הוא הנוהג בהם מנהג חול באכילה ושתייה.

על ראש המשפחה לשמח את אשתו וילדיו ואת כל הנלווים אליו. "כיצד משמחן? הקטנים – נותן להם קָלִיּוֹת ואגוזים (=ממתקים), והנשים – קונה להן (אפילו בחול המועד) בגדים ותכשיטים כפי ממונו", ועל כל פנים נעליים חדשות לכבוד החג.

על האדם להיות בשמחה כל שעות היום, ולכן אף השרוי בצער, חלילה, אסור לו להרבות בצערו במועד. בחול המועד מוסיפים בלימוד התורה. כדברי הראשונים על פי דברי התלמוד הירושלמי: "כלום אסור לעשות מלאכה (בחול המועד), אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ושמחים ויגעים בתורה..."

הנחת תפילין בחול המועד: בדורות הראשונים נחלקו הפוסקים בענין הנחת תפילין בחול המועד, אך כיום נוהגים ברוב עדות ישראל שאין מניחים תפילין בחול המועד.

ישראל בשלום ובבטחון, "כבשה אחת בין שבעים זאבים".

מצוות חג הסוכות

ישיבה בסוכה – בליל החג הראשון מצוה לאכול בסוכה. הסוכה צריכה להיות עשויה משלוש דפנות לפחות, העשויות מחומר חזק וקשיח. הסכך צריך להיות צפוף, כדי שרוב שטח הסוכה יהיה מוצל. קודם הסעודה בסוכה עושים את 'קידוש' החג, ובליל א' מברכים קודם "לישב בסוכה" ולאחר מכן את ברכת "שהחיינו". מעתה ועד שמחת תורה (ולא עד בכלל) אוכלים את כל הארוחות בסוכה.

ארבעת המינים – מקיימים מצוה זו בכל יום מימי החג, חוץ מבשבת. לפיכך כאשר היום הראשון של חג הסוכות חל בשבת, אין נוטלים לולב ואתרוג ביום זה, ומתחילים במצוה זו רק ביום הראשון של חול המועד; מהדרים לקיימה בסוכה. אוחזים את הלולב (עם ההדסים והערבות) ביד ימין ומברכים "על נטילת לולב". לאחר מכן לוקחים ביד שמאל את האתרוג ומברכים "שהחיינו". בסיום הברכה מצמידים את האתרוג ללולב ומנענעים אותם לעבר ארבע רוחות השמים ולמעלה ולמטה. את ברכת "שהחיינו" מברכים רק בפעם הראשונה. זמנה של המצוה: מזריחת השמש ועד שקיעתה.

נשים פטורות ממצוות ישיבה בסוכה ונטילת לולב, ומכל מקום הן רשאיות לקיימן ולברך עליהן.

שמחת בית השואבה – מצוה מיוחדת לשמוח בחג הסוכות. על כן שמחים בכל לילה מלילות החג בשירה ובריקודים, זכר ל"שמחת בית השואבה" שהיתה נוהגת בבית המקדש. על שמחה זו אמרו חז"ל: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

בחג הסוכות נידונים על המים, לכן מרבים בתפילות יום 'הושענא רבה' בבקשות על המים. ביום זה הנהיגו הנביאים (מטעמים המובאים על פי סוד בתורת הקבלה)

המזבח פעם אחת ואומרים "אנא ה' הושיעה נא". ביום השביעי היו מקיפים שבע פעמים. טעם הדבר הוא משום שבחג זה נידונים על המים.

התפילות הנאמרות בהקפות הללו נקראות 'הושענא', על שם צירוף המילים "הושע-נא" או "הושיעה-נא", החוזרות ונשנות בהן פעמים רבות. לכן נקרא היום השביעי, בו מרבים בתפילות אלה, 'הושענא רבה'.

מנהג עתיק מתקנת הנביאים, ליטול ביום זה ערבה ומייחדים בה תפילה, ואחר כך חובטים בה חמש פעמים על הקרקע.

לזכר מנהג ההקפות אנו מניחים ספר תורה על בימת בית הכנסת, מקיפים את הבימה פעם אחת בכל יום מימי חג הסוכות, ומתפללים לברכת ה' בנוגע לשפע הגשמים והמים בשנה זו. בהושענא רבה מקיפים את הבימה שבע פעמים, ומרבים בתפילות ובתחנונים. עוד יש בהקפות אלו זכר להקפות שהקיפו בני ישראל את חומות העיר יריחו שבעה ימים. הקפה אחת בכל יום וביום השביעי שבע פעמים. את מנהג חביטת הערבה מקיימים לאחר סיום ה'הושענות'.

בזהר ובספרי הקבלה מבואר כי יום הושענא רבה הוא מעין יום הכיפורים, באשר יום זה הינו יום גמר החתימה. ואם כן הרי שאפשר עדיין לבטל בו גזר דין ולהפכו לטובה. על כן בליל הושענא רבה נייעורים כל הלילה ועוסקים בתורה בציבור עד עלות השחר.

כביסה: איסור הכביסה במועד חמור מסתם עשיית מלאכה. חז"ל חששו שמא לא יכבס אדם את בגדיו לפני החג, בהסתמכו על כך שיעשה זאת בחול המועד בהיותו פנוי, ונמצא שנכנס ליום טוב כשבגדיו מלוכלכים. לפיכך אסרו לכבס בחול המועד.

מתירים לכבס בגדי ילדים קטנים, המתלכלכים בתדירות גבוהה; כמו כן מגבות המיועדות לניגוב הידיים בשעת הסעודה; מגבות ציבוריות; ממחטות וגרביים לאלו הנוהגים להחליפם מדי יום וכבר אזלו הנקיים; וכן אם לא נותרו בגדי ילדים חגיגיים נקיים המתאימים למועד (אולם בבגדי מבוגרים, אם יכול היה לכבס בגד חגיגי מערב החג בכמות שתספיק לכל החג – יש אוסרים).

עבודה בחול המועד: ככלל, אין לעבוד בחול המועד עבודת שכיר, אך אם אין לאדם די מחייתו, מותר לו לעבוד על מנת להשתכר מעות בהן יוכל לקנות אוכל. ומכל מקום, יש להשתדל, ככל האפשר, שהעבודה בחול המועד תהיה "מלאכת הדיוט" (היינו מלאכה פשוטה שאינה כרוכה במחשבה יתירה) ואם אפשר בצינועה. בשל ריבוי הדקויות בנוגע לסוגי העבודה האסורה והמותרת בחול המועד, ראוי לשאול רב בכל ענין לגופו.

הושענא רבה

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו מביאים, בכל יום מימי חול המועד סוכות, ענפי ערבה הגדלה על המים. את בדי הערבות היו זוקפים בצידי המזבח, ומקיפים את

כחה של הסוכה

מצות הסוכה מעניקה ליהודי כח לקיים את ההוראה "בכל דרכיך דעהו", כלומר, בחג הסוכות, גם בשעה שהוא עוסק בעניניו האישיים כמו אכילה, שתייה ואפילו שינה – הרי מקיים הוא בזה מצוה.

שמו של החג

מצות הישיבה בסוכה הינה רק אחת מכמה וכמה מצוות חג הסוכות, ובכל זאת נקרא החג כולו סוכות, על שם מצות הסוכה, ולא על שם מצוות אחרות, כמו ארבעת המינים וכדומה.

אחד ההסברים לכך הן המעלות המיוחדות שבמצות הישיבה בסוכה על מצות ארבעת המינים. ראשית, מצות סוכה מתחילה ברגע התקדש החג והיא נמשכת עד תום החג. לעומת זאת, מצות נטילת ארבעת המינים מתחילה רק למחרת בבוקר.

כל החג ובמשך כל היום

הבדל נוסף: את מצות ארבעת המינים מקיימים פעם אחת ביום, ולאחר שכבר קיימו את המצוה פטורים ממנה. ואילו מצות הישיבה בסוכה חלה כל הזמן, שכן אודותיה נאמר "תשבו כעין תדורו". היינו כשם שהאדם גר בדירתו ועושה בה את כל פעולותיו במשך היום, כך חלה מצות סוכה במשך כל היום כולו.

יתרון נוסף למצות הסוכה על כל המצוות האחרות: כל המצוות מוגדרות בפעולה פרטית מסוימת והן קשורות באיברים מסויימים באדם. מצוה אחת מקיימים באיבר אחד ומצוה שנייה מקיימים באיבר אחר. לעומתן, מצות סוכה אינה מוגדרת בהגדרה פרטית כלשהי, כי אם "תשבו כעין תדורו" – היא מקיפה את כל איברי האדם, על כל פעולותיו ומעשיו.

ויתירה מזו: הואיל ואמרו חז"ל "כל אדם שאין לו בית אינו אדם", מכאן שפעולתה והשפעתה של הדירה על האדם היא גם כשהוא נמצא מחוצה לה. היינו גם כאשר

כח לכל השנה

מהלך הוא ברחוב, הרי שהולך ברחוב אדם שיש לו בית (לעומתו, שונה בתכלית תחושתו הכללית של אדם שאין לו בית, שגם כאשר הולך הוא ברחוב – הרי שהולך ברחוב אדם שאין לו בית). ועל כן, בחג הסוכות, כאשר דירתו של האדם (גם מי שאין לו בית) היא הסוכה, הרי גם בלכתו ברחוב הוא נתון להשפעתה של הסוכה.

חודש תשרי הוא חודש כללי, המעניק כחות מיוחדים לעבודת ה' במשך כל השנה. מכל מצוה ממצוות מועדי החודש אנו שואבים כחות והוראות לעבודתנו במשך השנה. ואם כן, מה אנו מקבלים ממצות סוכה?

ובכן, מצות הסוכה מעניקה ליהודי כח לקיים את ההוראה "בכל דרכיך דעהו". יהודי נדרש לעבוד את ה' לא רק בשעת התפילה ולימוד התורה, אלא גם בשעה שהוא עוסק בעניניו האישיים, בעובדין דחול. הסוכה נותנת כח לכך, שכן בעצם הישיבה בסוכה מקיימים את המצוה גם כשעוסקים בצרכים האישיים, כאכילה, שתייה ואפילו שינה.

מצוה קלה

הגמרא מכנה את מצות הסוכה – "מצוה קלה". כשיהודי יוצא לעבודת ה' במשך השנה מתוך החלטה תקיפה ונחושה – יהיה מה שיהיה, אני עבד של מלך מלכי המלכים הקב"ה ושום דבר לא ימנע ממני למלא את רצוני – אזי קל לו לפעול שגם צרכיו הגשמיים יהיו כראוי, שגם בהם יעשה דירה לו יתברך.

וכאשר האדם עושה דירה לו יתברך בכל מעשיו ועניניו, מעניק לו הקב"ה מידו הרחבה, בכל הנצרך לו, בבני, חיי ומזוני רוויחי (בנים, בריאות ופרנסה בהרחבה).

ארבעת המינים – סמל לאחדות העם!

כל אחד מארבעת המינים מאופיין בתכונות מיוחדות, ויחד הם מסמלים את כלל עם ישראל.

אתרוג - יש לו טעם (בהיותו פרי) וגם ריח.

לולב - יש לו טעם (פרי התמר) אך אין לו ריח.

הדס - יש לו ריח אך אין לו טעם.

ערבה - אין לה לא טעם ולא ריח.

חלוקה זו מסמלת את כל הסוגים שבעם ישראל:

טעם וריח - אלה היהודים, שיש בהם גם תורה וגם מעשים טובים.

טעם בלי ריח - יהודים בעלי תורה, שאינם עוסקים כל-כך במעשים טובים.

ריח בלי טעם - בעלי מעשים טובים, אך אין להם תורה.

לא טעם ולא ריח - אלה היהודים, שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים.

שמא תאמר: רוצה אני רק את בעלי התורה ובעלי המעשים הטובים; אין רצוני במי שאין בו תורה או מעשים טובים; ובוודאי איני רוצה שום קשר עם מי שאין לו לא תורה ולא מעשים טובים.

אומרת לך התורה: באתרוג בלבד אינך יכול לקיים את המצוה; אף לא בצירוף הלולב וההדס. עליך לקחת איתך גם את הערבה, זו שאין בה לא טעם ולא ריח, ולהצמידה אל הלולב וההדס והאתרוג. רק כאשר כל הסוגים הללו יהיו חבוקים ומאוחדים באגודה אחת, אזי תוכל באמת לגשת אל הבורא ולקיים בשלימות את המצוה.

כיצד אפשר לבזבז זמן כה נעלה ויקר כשמחת תורה על ריקודים!?

הזמן המתאים והמסוגל ביותר לחדש בתורה

גודל השמחה בשמחת תורה – למותר לבאר, שהרי הכל יודעים גודל מעלת התורה, ובמילא גם גודל מעלת שמחתה. אמנם עדיין נשאר שאלתם של אלו הטוענים שכיון שגדלה כל כך מעלת התורה ושמחתה, הייתכן שבמשך חג שמיני עצרת ושמחת תורה מתעסקים כל הזמן עם ריקודים? הלא מוטב היה לעסוק בלימוד התורה ולחדש חידושים בתורה (שהרי התורה "לא בשמים היא", וכל אחד מישראל מחוייב לחדש בתורה לפי שרש נשמתו, כמבואר בתניא), שאז היתה התורה שמחה, וגם הוא היה שמח מהחידושים שלו... ואיזה סדר זה לעסוק כל הזמן בריקודים? (ולהעיר, ששאלה זו מצינו גם בתורת החסידות, אבל באותיות שונות)

וביותר יוקשה על פי המבואר בתורת החסידות גודל מעלת שמיני עצרת ושמחת תורה, שזהו אותו ענין כמו ראש השנה, אלא בקו אחר – והיינו שכל שעות החג בראש השנה הן בקו המרירות, וכל שעות החג בשמיני עצרת ושמחת תורה הן בקו השמחה, אבל ענינם אחד הוא. ואם כן, כיצד מבזבזים זמן נעלה כל כך עבור ריקודים?

וכמו כן מבואר בנוגע לשמחת תורה שהשמחה היתירה שבחג זה שייכת ללוחות שניות שניתנו ביום הכיפורים. שאז נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם, כדברי חז"ל "מה (הלוחות) הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון", ככתוב "סלחתי כדבריך". שגדלה מעלתם של לוחות שניות שניתנו ביום הכיפורים על לוחות ראשונות ששבר משה רבנו בי"ז בתמוז, באופן של "כפלים לתושיה", כמעלת בעלי תשובה על צדיקים גמורים. ועל

כך היא השמחה בשמחת תורה – כמשל בן המלך שהיה בשביה ושב אל בית אביו המלך, שמצד זה נעשית אצל המלך שמחה גדולה ביותר, ועורך סעודה גדולה כו'. אלא, שלא קבעו שמחה זו מיד במוצאי יום הכיפורים – כי, תיכף לאחרי יום הכיפורים אי אפשר לבוא לשמחה הגדולה ביותר שצריכה להיות בשמחת תורה, כיון שאי אפשר להתהפך מן הקצה אל הקצה בשעתא חדא, מתכלית המרירות לתכלית השמחה – ולכן קבעו זמן השמחה לסיום חג הסוכות, "זמן שמחתנו".

ואם כן, כיון שמדובר אודות גילויים נעלים ביותר, ושמחה גדולה ביותר שפורצת כל הגדרים – הרי זה הזמן המתאים והמסוגל ביותר לעסוק בלימוד התורה ולחדש חידושים. כידוע, בשעת החדווה והשמחה מתבטלים כל הגדרים ונפעלת פתיחת המוחין. אזי פועל השכל באופן אחר לגמרי וביכולתו להשיג השגות נעלות ביותר ולחדש חידושים בתורה. ואם כן, כיצד 'מבזבזים', אפוא, שעות יקרות כאלו ומקדישים אותן עבור ריקודים!?

יוקר וחשיבות התורה

ויובן בהקדים דברי הגמרא "מאי דכתיב (מהו שכתוב) מי האיש החכם ויבין את זאת . . על מה אבדה הארץ? – דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורת . . שלא ברכו בתורה תחילה":

אין הכוונה ב"עזבם את תורת" שלא עסקו בלימוד התורה, שהרי ידוע שלמדו תורה ובריבוי; וכמובן גם מזה ש"דבר זה ("על מה אבדה הארץ") נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו". היינו שאילו היה המצב שלא למדו תורה, היו גם הם יכולים לידע "על מה אבדה

בסגנון כזה, שלולי שרואים זאת בפירוש בדברי הב"ח, שעסק בגליא דתורה, יכולים לחשוב שכתב זאת אדמו"ר חסידי (על פי נסתר דתורה)...

לימוד התורה לשמה

והענין בזה: בודאי שלימוד התורה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ועד כדי כך, שבלמוד התורה שבעל-פה אם אינו מבין מה שלומד, אינו יוצא ידי חובת מצות תלמוד תורה. וכמו כן אמרו חז"ל "לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ"; היינו, במקום שיש לו נועם ועריבות ("געשמאק") מצד השכל שבזה; ואף על פי כן, אין זה בסתירה לכך שלימוד התורה הוא מצד היות התורה שעשועי המלך בעצמותו.

ויובן על פי משל מעני המחזר על הפתחים, שכאשר נותנים לו פרוטה, אזי הוא שמח בשמחה גדולה, כיון שגם פרוטה נחשבת אצלו לעושר. ואף על פי כן, כאשר יתנו לו בשעת מעשה אבנים טובות ומרגליות, אזי ישכח ויאבד את הנועם והערבות שהיו לו בפרוטה, מצד גודל העושר של האבנים טובות ומרגליות.

ועל דרך זה בנדון דידן (=בענינו): אף על פי שיש לו תענוג מצד החכמה והשכל שבתורה, הרי כאשר יתבונן בגודל מעלת התורה שרק "אלקים הבין דרכה", אזי יאבד אצלו היוקר והחשיבות שמצד השכל האנושי, ויבוא ללימוד התורה לשמה.

להתבונן לפני לימוד התורה

וזהו הפירוש "שלא ברכו בתורה תחילה", "שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה": שלא נרגש אצלם חשיבות התורה מצד היותה חכמתו ורצונו של הקב"ה, אלא רק החשיבות שמצד השכל שבה כי "היא חכמתכם ובינתכם גו". ולכן "לא ברכו בתורה תחילה", "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" – כיון שלא נרגש אצלם האלקות שבתורה, אלא ההבנה וההשגה של השכל האנושי.

הארץ", ולא היו צריכים שיפרש זאת הקב"ה בעצמו? אלא הפירוש הוא – "שלא ברכו בתורה תחילה", "שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה". היינו, כשם שמברכים ברכת ההודאה וברכת הנהנין על ההנאה כו', כמו כן מברכים ומודים להקב"ה "שנתן לנו את תורתו", מצד יוקר וחשיבות התורה. וכיון שלא ברכו בתורה תחילה, הרי זה מורה על העדר היוקר והחשיבות כו'.

המשכת אלוקות בתורה

אך עדיין אינו מובן: איך אפשר לומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם – כיון שלמדו תורה בריבוי ובהתמדה ושקידה, הרי בודאי היתה התורה חשובה בעיניהם, שהרי על דבר שאינו חשוב אין אדם מקדיש כל כך הרבה זמן למען השגתו, ומתוך חיות והתלהבות?

ויובן בהקדם הפירוש הפנימי בענין הברכה – מלשון המשכה. כאשר מברכים "בורא פרי העץ", מודים להקב"ה וממשיכים החיות האלקי השייך לפרי העץ, וכיוצא בזה בשאר הברכות. ועל דרך זה בנוגע לברכת התורה, שענינה הוא המשכת האלקות שבתורה. ונמצא כי העדר הברכה פירושו שלא המשיכו האלקות שבתורה.

כלומר: בודאי היתה התורה חשובה ויקרה אצלם, אבל החשיבות והיוקר היו רק מצד השכל שבתורה, ש"היא חכמתכם ובינתכם (גם) לעיני העמים", אבל לא מצד היותה חכמתו של הקב"ה שלמעלה משכל אנושי, שרק "אלקים הבין דרכה".

וכמו שכתב רבינו הזקן בשולחן ערוך "יראה כל אדם שתהיה (התורה) – כלי חמדתו של הקב"ה שהיה משתעשע בה בכל יום – חשובה בעיניו כו". היינו, שחשיבות התורה היא מצד היותה שעשועי המלך בעצמותו. וכפי שמאריך הב"ח (מחבר הספר 'בית חדש') בביאור ענין ברכת התורה בשייכות עם האלקות שבתורה,

וזהו גם הדיוק בלשון הכתוב "על עזבם את תורת",

"תורת" דייקא (דוקא) – שלא נרגש אצלם שהתורה היא תורת הקב"ה, היינו שלימוד התורה שלהם היה באופן ש"בתורתו (של האדם הלומד) יהגה יומם ולילה".

על פי זה מובן גם מדוע לא ברכו ברכת התורה. שלכאורה אינו מובן: כיון שישנו חיוב לברך ברכת התורה, מן התורה או על כל פנים מדרבנן, מה היה איכפת להם להקציב רגעים ספורים כדי לברך ברכת התורה?

והענין בזה: בהיותם אנשי אמת, אנשים רציניים שעשו כל דבר בפנימיות, ידעו את התוכן והמשמעות של ברכת התורה – שמבטאת את החשיבות והיוקר של התורה שהיא שעשועי המלך בעצמותו. וכיון שבשביל זה יש צורך בהתבוננות פרטית כדי לבוא להכרת האלקות שבתורה, כפי שהיא בבחינת חכמה דאצילות ולמעלה מזה, שזהו ענין הדורש זמן – לא רצו להקדיש זמן עבור ענין ההתבוננות כו', אלא העדיפו לנצל כל זמנם לעסק לימוד התורה.

ועל דרך הצחות (הומור דק), בביאור הטעם שלא תיקנו חז"ל לברך על מצות הצדקה – כי, אילו היו צריכים לברך לפני מצות הצדקה, היה פלוני רוצה לומר תחילה "לשם יחוד", ולפני זה היה רוצה לטבול במקוה (ואם הוא מחסידי פולין, היה רוצה שיהיה המקוה חם, ובמילא צריך ללקט עצים כדי לחמם את המקוה...), ובינתיים היה הענין גווע מרעב... ועל דרך המסופר בגמרא אודות נחום איש גם זו. ולכן מוטב שתהיה נתינת הצדקה ללא ברכה, ויתירה מזה אפילו שלא לשמה, ובלבד שיתפרנס הענין.

ועל דרך זה בנידון דידן: כיון שברכת התורה צריכה להיות באופן פנימי לאחרי הקדמת ההתבוננות וכו' – רצו לחסוך את הזמן, ולכן לא ברכו ברכת התורה, אלא הסתפקו בלימוד התורה עצמה, באומרם שבכל אופן "אין דברי תורה מקבלין טומאה שנאמר הלא כה דברי כאש – מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין

טומאה".

התחלת הלימוד – הכרה בענינה הפנימי של התורה

וההוראה מזה: כאשר מתנהגים בדרך הנ"ל, שעוסקים אמנם בלימוד התורה, אבל, מצד הלהיטות ללמוד תורה חוסכים את הזמן שהיו צריכים להקדיש להתבוננות בענינה הפנימי של התורה ובגדולת הוי' וכו' – הרי זה ענין של "עזבם את תורת", ומביא למעמד ומצב של "אבדה הארץ".

זאת ועוד: ישנם כאלו שאמנם לא שוללים ח"ו את ענין לימוד החסידות וענין ההתבוננות כו', אבל טענתם היא שכל זה יבוא במשך הזמן. היינו, שתחילה ימלא כריסו בש"ס (ששה סדרי משנה) ופוסקים, ובמשך הזמן ילמד כמה שורות בספר התניא, ואחר כך ילמד גם מאמר חסידות, ועד שיראה פעם גם את הלשון שהתורה היא שעשועי המלך בעצמותו.

ובכן: לא זה הוא הסדר, אלא, כדיוק לשון חז"ל "ברכו בתורה תחילה", היינו, שהתחלה של לימוד התורה היא ברכת התורה, שבאה מצד ההכרה בענינה הפנימי של התורה, וכאשר חסרה ההתחלה, אזי חסר כל היסוד.

ענין הריקודים בשמחת תורה

כשם שבכל יום ויום מתחילים בברכת התורה, ורק לאחר זה צריך להיות לימוד התורה, כן הוא גם בכל שנה ושנה. התחלת השנה היא בשמחת תורה בענין הריקודים דוקא, ובאופן שרוקדים עם הספר תורה כפי שהוא כרוך במעיל. היינו, שהשמחה היא לא מצד ההשגה שבתורה, כי אם מצד ההרגש שהתורה היא למעלה מההשגה של שכל אנושי, אלא היא שעשועי המלך בעצמותו.

וענין זה נעשה היסוד ללימוד התורה של כל השנה, ובאופן שההמשכות שנמשכו בראש השנה ובאו בשמיני עצרת בפנימיות – יומשכו על כל השנה כולה, בבני חיי ומזוני רויחי.

הסיפור השבועי

הסוכה החשוכה

הקמתה היתה כרוכה בפיקוח נפש ממש. הנאצים צמאי הדם סבבו ברחובות, וכל סממן יהודי עלול היה להגביר את תאבונם לעשות שפטים בבית וביושביו.

עם זה, הרב כהנא לא רצה בשום אופן לוותר על המצוה החביבה עליו כל כך. בימים שקודם החג שוטט באזור, כדי לאתר פינה חבויה באחת החצרות, שבה יוכל להקים את סוכתו. לבסוף נמצאה כזאת בחצר הבית השלישי שליד ביתו. בעזרת תלמידיו הוציא בשקט ממחסן ביתו את הקורות והדפנות, העמיד את הסוכה על תילה, וסביבה תלה בגדים וסדינים רטובים, כדי שייראה כאילו נתלו לייבוש.

בהגיע ליל החג נכנס הרב בשקט אל סוכתו החשוכה, עם שניים מתלמידיו. הם ערכו קידוש על שתי פרוסות לחם ושוחחו בלחש בדברי תורה. מעדני חג, קישוטים ושאר סממני שמחה לא היו בסוכה, אולם את לבו של הרב הציפה שמחה עילאית אדירה על הזכות שעלתה בידו לקיים את המצוה כהלכתה.

כדי שלא לעורר את חשדם של הנאצים, ששוטטו בכל פינה, נשארו הרב ותלמידיו בסוכה במשך כל הלילה. למרות הפחד והמציאות הקשה, לא דיברו על המלחמה ונוראותיה אלא במעלות החג ובמצוותיו, ובהן גם הרעיון שמסר הרב לתלמידיו:

”תמיד שאלתי את עצמי – מתי מתקיימת שמחת החג בשלמותה? הלוא לשמחת החג מצטרפים עוד מרכיבים, כמו אכילה, מנוחה, צוותא, מגדנות ועוד. היום למדנו כי בשעה שיושבים בסוכה ריקה מכל אלה, בלי אור ומעדני חג, ובצל החששות והפחד, ובכל זאת מתאמצים להכניס שמחה בלבנו – זוהי שמחה של מצוה ממש. זוהי שמחה פנימית מעצם קיום המצוה, המתקיימת בשלמותה במצב כזה דוקא”.

אנשי ירושלים הכירו היטב את סוכתו המיוחדת של הרב שלמה דוד כהנא, רבה של העיר העתיקה בירושלים. רבים מהם עשו לעצמם נוהג, בדרכם אל הכותל המערבי, להיכנס אל סוכתו של הרב, להתבשם שם בדברי תורה ושמחה ולהמשיך הלאה.

רבות התאמץ הרב על דבר קיום מצוות סוכה. הוא החל לבנותה, בעזרת תלמידיו, מיד במוצאי יום הכיפורים. תמיד דאג שתהיה גדולה ורחבת ידיים, כדי להכיל את האורחים הרבים. צאצאיו הצעירים היו שוקדים במרץ, עד כניסת החג, לייפות את הסוכה ולקשטה בכל פאר והדר.

מנהג מוזר אחד נהג הרב. בשעה שכל סוכות העיר היו מוארות היטב בליל החג, סוכתו של הרב כהנא הייתה תמיד חשוכה בליל חג הסוכות. הסעודה נערכה בשמחה גדולה, אך לאור הנרות בלבד, וכאשר כבו הנרות הוסיף הרב לשבת בסוכה עם תלמידיו ולעסוק בדברי תורה כל הלילה, בחשכה מוחלטת!

באחד מימי הסוכות הואיל הרב לספר את פשר מנהגו המוזר.

הימים ימי מלחמת העולם השנייה. בתחילת שנת ת”ש (ספטמבר 1939) נכבשה פולין בידי הנאצים, לאחר הפצצות כבדות שהותירו חורבות בערי פולין, ובעיקר בוורשה. בהתקרר חג הסוכות ידע הרב כהנא, ששימש רב בוורשה, כי הפעם לא יוכל להדר בסוכה ובמצוות ארבעת המינים, כהרגלו. לא היו בנמצא לולבים, הדסים וערבות. רק אתרוג אחד נמצא בידי ר’ משולם קמינר, הממונה על בית העלמין בוורשה.

הקמת סוכה היתה בלתי אפשרית. אמנם במחסן ביתו של הרב היו שמורים הקרשים והדפנות לסוכה, אולם

הגרמנים בפנקס התושבים "הרב נעלם". פירוש הדבר מבחינתם, שלא יבואו לחפשו עוד.

באותה שעה ישב הרב בסוכה עם תלמידיו. גם הוא שמע את הצעקות וההמולה, אך לא ידע שמדובר בעצם בו. רק למחרת, כאשר שב בלאט לביתו, סיפרה לו אשתו את הנס שאירע לו באותו לילה.

בתפילת החג של אותו בוקר עלה הרב לתורה ובירך 'הגומל'. לאחר דרך ארוכה ורבת חתחתים הצליח להינצל מציפורני הנאצים ולהגיע בשלום לארץ הקודש. הוא החליט כי בכל שנה ושנה יעשה זכר והודיה לנס שאירע, ויזכיר לעצמו כיצד אפשר לקיים את מצות שמחת החג בשלימותה, גם בסוכה חשוכה, שאין בה אור ומרכיבי שמחה אחרים.

ובתוך סיפורו המופלא היה משלב הרב גם את אמרתו של רבי מאיר מפרמישלן על דברי המשנה "המצטער פטור מן הסוכה" – הנמצא בצרה, "פטור מן הסוכה" – הסוכה פוטרת ומצילה אותו מכל צער.

(מתוך העלון השבועי **שיחת השבוע**)

באותם ימים פעלו הנאצים לדיכוי הרוח היהודית, בשאיפה להשפיל את היהודים ולהפוך אותם לכנועים ולנעדרי כבוד עצמי. אחד האמצעים לכך היה השפלת הרבנים. הם ידעו כי הרבנים נוסכים כח בעם ומחזקים את רוחו, ולכן ביקשו לפגוע בהם תחילה.

כך קרה, שבדיוק באותו לילה, לילה ראשון של חג הסוכות, באו הנאצים אל ביתו של הרב כהנא. כהרגלם, באו באמצע הלילה אגב השמעת קללות והכאה על הדלת בקתות הרובים. כשנפתחה הדלת בידי הרבנית המפוחדת, פשטו הללו בכל הבית, ועשו חיפוש מדוקדק בכל פינה, בעודם מכים באגרופים את בני הבית.

כל אותה עת עמדה הרבנית כמאובנת. כשלא מצאו את מבוקשם, הצמיד אחד החיילים את קנה אקדחו אל בין עיניה וקרא: "אמרי לנו מיד היכן הרב, ולא...". בקושי הצליחה הרבנית להוציאה מפיה את המילים: "הוא נעלם בעת ההפצצות".

זה היה הסבר מתקבל גם על דעתם של המרצחים, שכן בעת ההפצצות נעלמו עקבותיהם של רבים. לפיכך רשמו

גם ביו-טיוב ובפייסבוק:
בלוגים מצולמים וניגונים (באיכות HD)

סדר הניא

עזרה ראשונה לניצנים

תניא
מודעות
עצמית
ביהדות

”זאת התורה אדם” (במדבר יט', ד)

כשם שבאדם ישנם גוף ונשמה, כך גם בתורת ישראל ישנם גוף התורה (פשט הכתוב-’נגלה’) ונשמת התורה (פנימיותה, סודותיה ורזיה-’נסתר’). במדור זה מובא פרוט נושאי הפרשה על פי ’נגלה’, ובמדור שלאחריו יובא ביאורה של נקודה או של מספר נקודות מן הפרשה על פי פנימיות התורה.

נקודות עיקריות בפרשת ’וזאת הברכה’

מתייחסת בעיקר לבית המקדש שבנחלתו.

ברכת יוסף

בחלקו של יוסף ישכון משכן שילה. ועל כן, סמוכה ברכתו לברכת בנימין ולוי. בברכתו של יוסף אנו מוצאים ברכה לשפע בפירות ומימי נחלתו וכן למנהיגים דגולים אשר יעמדו משבט זה.

ברכת זבולון ויששכר

זבולון ויששכר מתברכים יחדיו, שכן הם מקיימים ביניהם שותפות מופלאה: תפקידם של בני זבולון לעסוק במסחר ולפרנס ולתמוך בבני יששכר המתמסרים לעסק לימוד התורה.

ברכת גד

בני גד היושבים בערי הספר, בירכם משה בגבורה ועוז רוח להגן על הארץ. בברכתם מוזכרת בחירתם להתיישב בארץ ישראל המזרחית, מקום קבורת משה.

ברכת דן

שבט דן היושב גם הוא בספר, בצפונה של הארץ, מתברך גם הוא בגבורה ועוז רוח.

ברכת נפתלי

נפתלי זוכה להתברך בנחלת קרקע דשנה ופוריה על שפת הכנרת.

ברכת אשר

גם ברכתו של אשר מתייחסת, בדומה לשבטים גד ודן, להתיישבותו בספר. משה מברכו בתפוקת שמן רב ומשובח מנחלתו ולריבוי בילודה.

ברכת משה לכל שבטי ישראל

משה מכנס את כל שבטי ישראל כדי לברכם לפני מותו. בפתח הדברים הוא פותח בשבח הקב"ה בכלל ועל נתינת התורה בפרט, שבח הכולל גם דברי הערכה וזכות לעם ישראל.

ברכת ראובן

הראשון לברכה הוא ראובן הבכור. משה מברכו שיזכה לאריכות ימים בעולם הזה ולעולם הבא בקרב כל השבטים, מבלי שחטאיו יעיבו על זכויותיו.

ברכת יהודה

משה סומך את ברכת יהודה לראובן, שכן שניהם גברו על מידותיהם להודות על חטאם (מעשה בלהה ומעשה תמר). עיקר הברכה עוסקת בהבטחה להצלחת המלכים והמנהיגים שיעמדו משבט יהודה.

ברכת לוי

שבט לוי נחשב למעולה והמובחר בין השבטים, ובהתאם, כך גם ברכתו ודברי השבח לבניו יודעי התורה. משה מציין את התנהגותו המופתית של השבט בתמימותו ובנאמנותו לה' בכל שנות הנדודים במדבר, אל מול כל התלונות והפרשיות הקשות שליוו את מסעות העם. ברוח נבואתו הוא גם צופה את נצחון החשמונאים בני השבט במלחמתם העתידית ביוונים.

ברכת בנימין

ברכת בנימין, שבחלק נחלתו ייבנה בית המקדש, סמוכה לברכת לוי שבניו ישרתו במקדש. הברכה לבנימין

ברכה כללית

בסיימו לברך את כל אחד מהשבטים בפירוט, מסכם משה ואומר, כי מעל כל אלה עומדת ברכת ה' הכללית לכל בני ישראל בענין הגבורה והאומץ, ושהארץ תוציא שפע ברזל ונחושת ממחצביה. על בני ישראל לזכור תמיד כי ה' מזומן להם תמיד לבוא לעזרתם.

משה עולה למות בהר

חמשת חומשי תורה מסתיימים בפטירת משה רבנו שהביא לישראל את תורת ה' הנקראת על שמו - 'תורת משה'.

משה עולה אל הר נבו. משם מראה לו הקב"ה את הארץ המובטחת, ומודיעו כי הגיע השעה לקיום ההבטחה לאבות האומה - הנחלת הארץ לבני ישראל.

אלא שהוא, משה, לא יזכה להכנס לתוכה כי אם לראותה בלבד.

ושם בהר, במקום לא ידוע, מת משה ונקבר על פי ה'. ומעידה התורה עליו: "ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו, לא כהתה עינו ולא נס לחו".

לאחר שלושים ימי האבל שמקיימים בני ישראל על פטירת משה, נחה רוח חכמה על יהושע והוא מקבל לידיו את הנהגת העם ברוח מורשת משה רבו.

התורה מסתיימת במילים של הפלאה אודות מעלות משה הרב, המנהיג והנביא: "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים. לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים, לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו. ולכל היד החזקה, ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל."

עזרו לנו,
להמשיך בעשייה!

טל' 052-5675770

עמותת "תניא - מודעות עצמית ביהדות" צריכה את העזרה שלך!

שבת 'בראשית'

נקודות בעיבוד קל מתוך שיחה של הרבי מליובאוויטש

פרשת 'בראשית' מתחילה מחדש את המחזור השנתי של קריאת חמשה חומשי התורה. ההתבוננות בפרשה זו, בה מתוארת בריאת העולם, היא אבן היסוד לעבודת ה' בכל השנה.

רגע ורגע, בדיוק כפי שבראו בפעם הראשונה.

אין מציאות

בדרך זו מבאר רבנו הזקן בספר התניא את הפסוק: "לעולם ה' דברך ניצב בשמים" – שהמאמר האלוקי "יהי רקיע", שבאמצעותו נתהווה הרקיע, מאמר זה ניצב לעולם בתוך השמים כדי לקיימם. כי אם יפסיק הקב"ה את המאמר האלוקי, יחזרו השמים בו ברגע לאין ואפס כבתחילה.

משמעות הדבר היא, שמציאותו האמיתית של העולם היא המאמר האלוקי. לעולם עצמו אין שום קיום עצמאי. הוא עצמו, במהותו האמיתית, אינו אלא אין ואפס. כל קיומו של העולם אינו אלא המאמר האלוקי, אשר בורא ומקיים אותו בכל רגע ורגע. הרי שהמאמר האלוקי הוא אמיתת המציאות של הבריאה כולה.

העולם אינו מפריע

עתה נוכל להבין את מרכזיותה של שבת בראשית. פרשה זו מעניקה לאדם את ההתייחסות הנכונה לעולם. כשהוא יוצא לחיים, הוא נתקל בקשיים ובהפרעות. הוא צריך לשלב את עקרונות התורה בתוך מציאות החיים, בתוך פעולותיו ועסקיו, ולפעמים נדמה שיש סתירה ביניהם.

אומרת לו התורה: "בראשית ברא אלוקים" – מציאות העולם אינה אלא עשרת המאמרות שבתורה, ובאותה תורה נאמר "אנכי ה' אלוקיך" וכתובות בה תרי"ג המצוות. לא תיתכן אפוא סתירה בין השניים; לא ייתכן

לצאת לחיים בגישה נכונה

ישנו פתגם מפורסם של אדמו"רי חב"ד, אודות השפעתה של השבת הזאת על כל השנה: "באופן שהאדם מעמיד את עצמו בשבת זו, כך תתנהל השנה כולה".

מרכזיותה זו של שבת בראשית דורשת ביאור. לכאורה, חג השבועות, שבו ניתנה התורה, הוא תאריך מרכזי יותר. ובכלל, ישנן פרשיות נוספות, שבהן מופיעים ציוויים יסודיים ומרכזיים בחיי יהודי. מה המיוחד בשבת בראשית?

אלא המיוחד בפרשה זו הוא, שבה מתוארת בריאת העולם. ידיעת עובדה זו וההתבוננות במשמעותה, הן אבן היסוד של עבודת ה' בכל השנה. ככל שיהודי חדור יותר במשמעותה של שבת בראשית, כך ייקל לו לעבוד את בוראו במשך כל ימות השנה.

מאמר תמידי

סיפור הבריאה נפתח ב"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ". הרמב"ן מפרש, שהמילה 'בריאה' מורה על התהוות יש מאין. כלומר, לפני הבריאה לא היתה שום מציאות, היה אין ואפס, ומן האין הזה ברא הקב"ה את העולם.

זהו חידוש עצום, שאינו דומה לכל פעולת יצירה המוכרת לנו: יצירת מציאות של עולם – מאי מציאות – מן האין והאפס המוחלט. לכן, כדי שהעולם הנברא אכן יישאר במציאותו ולא יחזור להיות אין ואפס, כפי שהיה בתחילה, צריך הקב"ה להוסיף לברוא אותו מחדש בכל

יחזור במחשבתו ובפיו דברי תורה ויעסוק במעשים טובים, וכך תתנהל השנה כולה מתוך הצלחה בגשמיות וברוחניות.

(מעובד מתוך הספר "שלחן שבת",
על פי 'לקוטי שיחות' כרך א')

שהעולם יפריע לקיום המצוות!

יהודי שיוצא אל החיים של כל ימות השנה כשהוא חדור בהכרה זו, יזכה שלא לראות בעניני העולם הפרעה לתורה. אדרבה, גם בשעה שהוא עוסק בעסקיו,

שבת בראשית מברכים חודש חשוון

בשבת שלפני ראש חודש, מודיעים בבית הכנסת ברוב עם אודות היום, השעה והרגע המדויק בו חל מולד הלבנה ובאיזה יום יחול ראש החודש. בשבת זו, פרשת 'בראשית' מכריזים: המולד יהיה בליל שבת קודש, שעה 11 בערב, 30 דקות ו3 חלקים. ראש חודש חשוון ביום השישי וביום השבת קודש הבא עלינו לטובה. לאחר מכן, בעומדו עם ספר התורה בידי, מברך שליח הציבור את נוסח ברכת החודש, ומייחל עם הציבור כולו שהחודש הבא עלינו לטובה יהיה מבורך בגשמיות וברוחניות.

אמירת תהילים בציבור

בשבת זו, השכם בבוקר, מתקבצים בבית הכנסת לאמירת כל ספר תהילים בציבור. אחרי אמירת התהילים יאמר 'קדיש יתום' מי שהוריו אינם בין החיים. ואם יש אזכרה או אבל ('חיוב') – יאמרו קדיש אחר כל ספר, ויאמרו תחילה ה'יהי רצון' המיוחד שאחרי כל ספר וספר. אחרי כן נוהגים ללמוד מאמר חסידות שיהיה מובן לכל, ולאחר הלימוד מתפללים תפילת שחרית.

אודות אמירת תהילים בציבור בשבת מברכים אמר אדמו"ר הרי"צ: "דבר אמירת תהילים האמור, אינו שייך לאיזה נוסח... ומצד אהבת ישראל... עלינו להשתדל בכל מיני השתדלות, אשר יוקבע בכל הבתי כנסיות באיזה נוסח שיהיה".

והוסיף על כך הרבי מליובאוויטש, נשיא דורנו:

"כשיבוא משיח, לא יידע שום 'קונצים' אלא ידרוש... כתוב בפתק: על כמה יהודים פעלת שישתדלו לומר את כל התהילים בשבת מברכים?"

מתברכים כל הימים

כידוע, מן השבת, יום המנוחה וההתעלות, מתברכים כל ימות השבוע – הן הימים שלפניה והן אלה שלאחריה. הימים שקודם השבת הינם ימי הכנה לשבת, ועל הימים שלאחריה נמשכת השראתה. אמנם בשבת זו, בה מברכים החודש, נוספת מעלה יתירה – ממנה מתברך ראש החודש (הכולל את כל ימות החודש הבאים עלינו לטובה), על מועדיו והימים המיוחדים שבו.

בשבת זו, לאחר תפילת שחרית נוהגים להתוועד, שבת אחים גם יחד, כדי להכין ולעורר עצמנו להכנס לימי החודש הבא בשמחה ובטוב לבב מתוך הוספה בעניני נר מצוה ותורה אור.

”זאת התורה אדם” (במדבר יט', ד)

כשם שבאדם ישנם גוף ונשמה, כך גם בתורת ישראל ישנם גוף התורה (פשט הכתוב-’נגלה’) ונשמת התורה (פנימיותה, סודותיה ורזיה-’נסתר’). במדור זה מובא פרוט נושאי הפרשה על פי ’נגלה’, ובמדור שלאחריו יובא ביאורה של נקודה או של מספר נקודות מן הפרשה על פי פנימיות התורה.

נקודות עיקריות בפרשת בראשית

מעשה בראשית

התורה מספרת אודות בריאת העולם על נבראיו העיקריים והכלליים – ארץ ושמים, גרמי השמים, צמחים ובעלי חיים וכיו”ב, המהווים יחדיו את העולם אותו אנו מכירים ובו אנו חיים. תהליך הבריאה נדרש ומפורש על ידי המפרשים השונים, ומקבל עומק ומשמעות מיוחדת בתורת הקבלה והחסידות. כאן מובאים הדברים על פי המפורש בפשט הכתובים אודות פרטי הבריאה בששת ימי בראשית:

ביום הראשון נבראים האור והחומרים היסודיים בבריאה כמו מים, אוויר ואדמה, ובאופן שמעורבים הם זה בזה. הבדלת האור מן החושך, מאפשרת הגדרת היום הראשון לבריאה.

ביום השני מחלק ה' את המים ל'מים עליונים' ול'מים תחתונים'. המים העליונים מקומם מעל הרקיע והתחתונים מכסים את הארץ.

ביום השלישי ניקווים המים התחתונים אל עמקי הים שבכדור הארץ ונחשפת ומתגלה היבשה. בציווי ה', מצמיחה הארץ מיני צמחים, עשבים, עצים ופירות.

ביום הרביעי נבראים מערכות השמים – גרמי השמש (להאיר ביום), הירח והכוכבים (להאיר בלילה).

ביום החמישי נבראים הדגים ושאר יצורי המים, העופות וכל בעלי הכנף.

ביום השישי נבראים החיות, הבהמות ושאר כל היצורים החיים על האדמה. עתה, לקראת סיום מעשה בראשית, נברא האדם נזר הבריאה בצלם אלוקים,

ומוענקת לו השליטה והממשלה על כל הנבראים שבים וביבשה.

יום השבת – יום שביתה ומנוחה

מלאכת בריאת העולם מסתיימת ביום השביעי, האחרון במעגל השבוע. ה' מברך את היום השביעי ומקדשו ליום שביתה ומנוחה כאות ועדות לבריאת העולם.

תכלית הבריאה – עבודת האדם

העולם אינו מגיע לשלמותו ותכליתו אלא על ידי עבודת האדם. התורה ממחישה זאת באומרה כי שיח השדה אינו צומח ללא ירידת גשמים, ומוסיפה ואומרת כי אין ה' מוריד גשמים כל עוד אין אדם לעבוד את האדמה.

שיאה של מלאכת מעשה בראשית היא בבריאת האדם. אף שגופו נברא גם הוא מחומר גשמי, נופח הקב"ה באפיו נשמת חיים המבדילה אותו לאין ערוך מיתר הנבראים.

האשה – עזר כנגדו

ה' מעמיד לפני האדם את כל בעלי החיים שכולם נבראו בזוגות, ובחכמתו הרבה קורא האדם לכל אחד ואחד מהם בשמו הראוי לו (בהמשך, לאחר תיאור חטא עץ הדעת, מספרת התורה, כי גם לאשתו קרא האדם בשמה – חוה, להיותה אם כל חי). ולפי שרק האדם נברא יחידי (ללא בת זוג), על כן מחליט ה' כי הגיעה השעה שלא להשאירו יותר לבדו בעולם. הוא מפיל עליו תרדמה ויוצר מאחת מצלעותיו את האשה. מעתה על

מנחת קין ומנחת הבל

אדם וחוה מביאים לעולם שני ילדים – את קין ואת הבל. קין עובד האדמה מביא מנחה עלובה קרבן לה', מהגרועים שבגידולי האדמה. לעומתו מקריב הבל רועה הצאן מהמשובחים שבעדריו. ה' מקבל את מנחת הבל ודוחה את מנחת קין אחיו. לנוכח אכזבתו, מסביר ה' לקין הממורמר את ענין הבחירה החופשית, הוא הצורך לגבור על יצר הרע המסית את האדם להפנות עורף לרצון העליון.

קין הפגוע והמקנא, מנצל את שעת הכושר בהיותם לבד בשדה והורג את הבל אחיו. הקב"ה גוזר על קין להיות מקולל ונע ונד תמידי.

לאחר שנים רבות בא קין על עונשו הראוי לו. למך, צייד עיוור, דור שישי לצאצאי קין הנעזר בבנו תובל קין, הורג בשוגג בשעת צייד את קין סב סבו בזהותו אותו בטעות כחית השדה.

השתלשלות הדורות מאדם עד נח

התורה ממשיכה בסיפור התפתחות העולם, ומתארת את דמותו של נח הצדיק בדור המבול. בלא להרבות בסיפורי דברים, מפרטת התורה בקצרה את שלשלת צאצאי אדם וחוה (שת, אנוש ועוד שבעה דורות) עד להולדת נח והולדת שלושת בניו: שם, חם ויפת.

מסדר הדורות אנו לומדים, כי אנשי הדורות ההם חיו שנים רבות, ומתושלח, שהאריך ימים יותר מכולם, חי 969 שנה!

מחיית מכעיסי ה'

במהלך הדורות הלכה וירדה רמתם המוסרית של בני האדם, עד כי בימי נח הגדישו בני דורו את הסאה והיו מכעיסים את הקב"ה בורא העולם בשחיתותם. ה' מחליט למחות מעל פני האדמה את כל המין האנושי ואת כל בעלי החיים למיניהם. רק נח מוצא חן בעיני ה'.

האדם לדבוק באשתו ולהקים עמה את התא המשפחתי למען יעמידו יחדיו צאצאים להמשך הדורות. אף שבאותה שעה אדם וחוה ערומים, מכל מקום אינם מודעים לכך ועל כן אינם בושים בזה כלל.

חטא עץ הדעת וקללתו

את האדם מניח הבורא בגן עדן בו צומחים שני עצים בעלי סגולה מיוחדת: **עץ החיים** שלפירותיו סגולת חיי נצח, ו**עץ הדעת** שהאוכל מפירותיו נחשף למושגי הטוב והרע שבעולם. ה' מצוה על האדם לשמור על הגן ומתיר לו לאכול מכל פירות הגן כאוות נפשו, אך מזהירו לבל יאכל מפרי עץ הדעת.

הנחש הקדמוני, השונה בתכלית מהנחש אותו אנו מכירים כיום (בששת ימי בראשית עדיין עומד היה על רגליו ומעולה וחכם משאר בעלי החיים), פונה לאשה ומשדלה לאכול מפרי עץ הדעת האסור באכילה. האשה מתפתה ורק טועמת מן הפרי ואף פועלת על בעלה להתכבד ממנו. טעימת פרי עץ הדעת, יוצרת אצל שניהם תחושת בושה ואי נוחות מעובדת היותם ערומים, והם תופרים לעצמם חגורות מעלי התאנה לכיסוי גופם.

הקב"ה מעניש את הנחש המחטיא ואת אדם וחוה החוטאים. על הנחש נגזר כי יהיה ארור מכל חית השדה, רגליו ינטלו ממנו ומעתה יזחל על גחונו, יטעם תמיד את טעם העפר ויהיה בעימות מתמיד עם האדם. האשה נידונת כי תתקשה בעיבור ובלידה, ולעולם תשתוקק אל בעלה והוא ימשול בה. על האדם נגזר כי את פרנסתו יוציא מן האדמה (שנתקללה אף היא בגינו) בעבודה קשה וביגיעה רבה. כמו כן, כדי למנוע מן האדם לאכול גם מפרי עץ החיים (ואזי יחיה לנצח ובכך יונצח גם החטא), מגרש הקב"ה את אדם וחוה מגן עדן ומעתה נגזר עליהם לחיות חיים מוגבלים שאחריתם מוות וכליון.

חסידות על הפרשה בראשית

(כמבואר בתניא), והיינו, שהנברא כשהוא לעצמו – הרי גם עתה הוא אין ואפס, וכל קיומו הוא משום שהקב"ה מהווה אותו בתמידות. מי שמתבונן בענין זה ומגיע לידי הכרה זו – יעשה גם את עיסוקיו הגשמיים כלים לאלוקות.

(לקוטי שיחות' כרך א')

שליחות היהודי - לגלות אלוקות בעצמו ובכל פרט בבריאה בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (א,א)

בכל הנבראים, הן בצבא השמים והן בצבא הארץ יש כח אלוקי המהווה, מחיה ומקיים אותם בכל רגע ורגע. חיות אלוקית זו היא "מציאותו האמיתית של כל נברא" (כי בלעדיו היה הנברא אין ואפס). אלא שהיא בהעלם מהנברא אשר אינו חש אותה והוא מרגיש את עצמו כמציאות המתקיימת בפני עצמה.

זוהי אפוא ראשית העבודה, לפעול שתתגלה החיות האלוקית שבכל דבר ודבר.

וזה שנאמר:

"בראשית" – התפקיד הראשון הוא,

"ברא אלוקים" – לגלות את הנפש והחיות האלוקית.

"את השמים" – המצויה בצבא השמים,

"ואת הארץ" – והמצויה בכל צבא הארץ.

כשם שהכח האלוקי שבכל דבר בעולם, מוסתר ונעלם ויש צורך לגלותו, כך (ובמידה יתירה) קיים הענין בכל יהודי ויהודי. לכל אחד מישראל יש נפש אלוקית שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש". ואולם מחמת שהיא מלובשת בגוף ובנפש הבהמית, הם מסתירים ומעלימים עליה. תפקידו של היהודי אפוא הוא לבטל העלם זה ולגלות את נפשו האלוקית.

(לקוטי שיחות' כרך ב')

תכלית הבריאה

בראשית (א,א)

**בראשית ברא: בשביל התורה שנקראת ראשית... .
ובשביל ישראל שנקראו ראשית (רש"י)**

יש השואלים: אם לימוד החסידות חשוב וחיוני, מדוע נתגלתה החסידות רק בדורות האחרונים?

תשובה לכך ניתן למצוא בדברי רש"י, שהעולם נברא בשביל התורה ובשביל ישראל. הגע עצמך – עד הולדת היהודי הראשון, אברהם אבינו, עברו כאלפיים שנה. מתן תורה אף התרחש מאוחר יותר, אלפיים ארבע מאות ארבעים ושמונה שנה לאחר הבריאה.

והלוא דבר הוא! העולם לא נברא אלא בשביל התורה ובשביל ישראל ואף על פי כן חלף זמן רב ביותר עד לידתו של אברהם, ותקופה ארוכה עוד יותר עד מתן תורה!

במשך כל תקופה זו, סברו הבריות שהעולם נברא בשבילן, בשביל עניניהן הגשמיים ואפילו לא עלה על דעתן שקיימת תכלית פנימית ונעלית יותר בבריאה.

נמצאנו למדים שאין בזמן הרב שחלף כדי ללמד על תכלית כוונת הבריאה, שהיא כאמור, התורה וישראל. וכך גם בענין תורת החסידות, אין זה חשוב כמה זמן חלף עד שנתגלתה, העיקר שסוף סוף זכינו לכך.

בני ישראל הם עטרת תפארת העולם; התורה היא עטרת תפארת בני ישראל; ותורת החסידות היא עטרת תפארת של בני תורה.

(ספר השיחות' תש"ד)

חיים יהודיים בכל המצבים

בראשית ברא אלוקים (א,א)

**"הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת...
יש מאין" (רמב"ן)**

העובדה שהעולם נברא מאין ואפס המוחלט, מוליכה בהכרח למסקנה שחידוש עצום זה חל מחדש בכל רגע

מארז ניגוני חב"ד

מ"ח ניגונים של התבוננות וכיסופים!!
4 דיסקים ב-120 ש"ח בלבד (כולל משלוח)

להזמנות: 052-56-75-770

חג שמח ושבת שלום!!!

ליקוט, רעיונות, כתיבה ועימוד: חי דמארי
 כתיבה, עריכה, והגהה: הרב יאיר כלב
 להערות, הארות, הצעות או תיקונים, אנא כתבו לנו
tanyaor4u@gmail.com

הרבי מליובאוויטש הנהיג ועודד שכל אשה ובת (מגיל רך
 ביותר ולפחות מגיל 3) תדלקנה נרות שבת וחג.

עיר	חג הסוכות כניסה	חג הסוכות יציאה	שבת חווה"מ כניסה	שבת חווה"מ יציאה	שמיני עצרת כניסה	שמיני עצרת יציאה	שבת בראשית כניסה	שבת בראשית יציאה
י-ם	18:05	19:16	18:03	19:14	17:55	19:07	17:53	19:05
ת"א	18:20	19:18	18:18	19:16	18:10	19:09	18:08	19:06
חיפה	18:11	19:17	18:09	19:15	18:01	19:08	17:59	19:06
ב"ש	18:23	19:18	18:20	19:16	18:14	19:09	18:11	19:07

נהנתם? העבירו הלאה, לזכות עוד ועוד יהודים בהרחבת המודעות למקורותינו.

נא לשמור על קדושת הגיליון